

SŁOWO WSTĘPNE

Zgodnie z Ogólnoeuropejską Strategią Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej z 1995 r. oraz Europejską Konwencją Krajobrazową z 2000 r. po wielu latach dyskusji, w naszym kraju weszła w życie ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. 2015, poz. 774). Nałożyła ona na włodarzy województw m.in. obowiązek przeprowadzenia audytu krajobrazowego, w celu identyfikacji stanu, diagnozy jakości przestrzeni publicznej, ułatwienia i gospodarowania zasobami oraz ochrony najcenniejszych krajobrazów nie tylko przyrodniczych ale i kulturowych.

Przedstawiamy Państwu kolejny – 31 tom Prac Komisji Krajobrazu Kulturowego. Prezentowany tom jest zwarty tematycznie, jego problematyka koncentruje się na rozmaitych zagadnieniach związanych z rozpoczynającym się w Polsce audytem krajobrazowym oraz wdrożeniami zaleceń ustawy krajobrazowej. Rozważaniom teoretycznym i metodycznym, w niemal wszystkich artykułach, towarzyszy aspekt praktyczny oraz propozycje rozwiązań bardzo trudnych problemów ocen krajobrazów.

W prace nad nowym prawem szeroko zaangażowało się środowisko geografów. Wielu z autorów artykułów prezentowanego tomu brało udział w przygotowaniach, dyskusjach i testowaniu zaproponowanych rozwiązań prawnych i rozporządzeń wykonawczych.

Zamieszczone w tomie rozważania mają charakter teoretyczno-metodyczny i dotyczą:

- systemu hierarchizacji regionów krajobrazów kulturowych i kryteriów ich wydzielania. W artykule F. Plita i Joanny Plit *Hierarchia regionów krajobrazów kulturowych poziomy 3-10. Państwa krajobrazowe i regiony krajobrazowe niższych szczebli* zaproponowano i scharakteryzowano szczeble regionalizacji krajobrazów kulturowych począwszy od państw, aż do jednostek najniższego rzędu – obszarów relatywnie jednolitych i o jednorodnym sposobie użytkowania. Szczegółami tymi są: państwa, dzielnice, prowincje, krainy, ziemie, okolice, miejsca, płaty. Jest to kontynuacja rozważań Autorów z tomu 30-tego;

- przestrzennej struktury systemów krajobrazowych, w tym charakteru i dynamiki przekształceń stref ekotonowych wykształcających się na styku różnej rangi jednostek strukturalnych (geokompleksów, fizjocenoz i stref architektoniczno-krajobrazowych). W wyniku dynamicznych zmian w strukturze ekologicznej i fizjonomicznej w pasach tych powstają nowe, specyficzne krajobrazy ekotonowe. Mówi o tym artykuł T. J. Chmielewskiego i A. Kułak *Ekotony w krajobrazie i krajobraz ekotonów: nowe wyzwania dla uznanej koncepcji*;

- prób metodycznych przeprowadzenia mikroregionalizacji fizycznogeograficznej w skalach szczegółowych. Artykuł J. Nity, U. Mygi-Piątek, K. Pukowiec-Kurdy *Propozycja mikroregionalizacji województwa śląskiego – weryfikacja metody na wybranych mezoregionach* wskazuje na nowy szczebel podziału, który wymusza uzgodnienia przebiegu granic zewnętrznych mikroregionów do granicy mezoregionu, przesunięcia i uszczegółowienia przebiegu ich granic, a także granic jednostek wyższego

szczebla – makroregionów a nawet podprovincji (procedura metodyczna została przetestowana na dwóch mezoregionach wyżynnych części północnej i południowej województwa śląskiego);

- prezentacji nowego wskaźnika siły oddziaływania farm wiatrowych oraz omówienia jego zastosowania i interpretacji. Zagadnienie to zostało podjęte przez K. Badoreę. Tekst pt.: *Propozycja wskaźnika oceny siły wizualnego oddziaływania farm wiatrowych*, wskazuje na możliwość obiektywnej oceny lokalizacji w różnych obszarach oraz porównywania presji inwestycyjnej na podstawie zaproponowanej metody i specjalnej grupy wskaźników. Umożliwia oceną skali zagrożenia dla wartości wizualnych krajobrazu o znaczeniu przyrodniczym i historyczno-kulturowym;

- propozycji nowej metody oceny stopnia antropogenicznego przekształcenia krajobrazu – K. Pukowiec-Kurda, M. Sobala *Nowa metoda oceny stopnia antropogenicznego przekształcenia krajobrazu na podstawie metryk krajobrazowych*. Metoda ta opiera się na ocenie relacji pomiędzy indeksem średniego kształtu płatu (MSI) a indeksem różnorodności Shannona (SHDI), opisanej za pomocą zaproponowanego wskaźnika antropogenicznego przekształcenia krajobrazu ALTI. Na podstawie porównań przyjęto, że spadek tego wskaźnika oznacza wzrost antropogenicznego przekształcenia krajobrazu;

- w tomie zamieszczono również artykuł teoretyczny F. Webera *The potential of discourse theory for landscape research*, dotyczący naukowych syntez krajobrazowych i porównania z podejściem społecznym do krajobrazu. Spór zilustrowano na przykładzie austriackich krajobrazów pasterskich w Alpach. Stanowi on pewną kontynuację problematyki przedstawionej w pracy O. Kühne w tomie 30.

Joanna Plit